

Het heilige van het alledaagse

Toos Verdonk

Marieke van Baest heeft haar tweede bundel *haiku* uitgegeven. Wat een haiku is? Een heel korte tekst. Sommigen noemen het een gedicht. De oorsprong ervan moeten we in het verre oosten zoeken: in de traditie van het Zenboeddhisme van de 17e eeuw. Zo'n tekstje bestaat uit zeventien lettergrepen, over drie regels verdeeld. De eerste regel heeft vijf lettergrepen, de tweede zeven, de derde weer vijf. Levert zo'n techniek poëzie op? In een boeiend gesprek mocht ik met Marieke verder ingaan op teksten uit haar pas verschenen bundel *Vogelvrij*.

Onbevooroordeeld ben ik niet, als we met het gesprek beginnen. Ik heb sinds drie dagen haar bundeltje in huis en heb het intussen minstens tien keer gelezen. Voor het laatst zojuist in de trein. De teksten houden me in hun greep, zoals me maar zelden met gedichten gebeurt en ik kan het nauwelijks verklaren. Of toch wel? Misschien ken je de ervaring. Je ziet iets wat er ogenschijnlijk heel eenvoudig uitziet: een modern gebouw, een oude muur met klimop in herfstkleuren, één glanzend gouden paardenbloem in een prachtig gecultiveerde rozentuin. Of een oude tafel, waaraan je de toewijding en de arbeidsvreugde van de ambachtsman voelt. Of een jurk of een vaas, die zo geraffineerd eenvoudig van lijn zijn, dat hun schoonheid alleen zichtbaar is voor wie de rust en de openheid heeft om heel goed te kijken: alles wat er is, móet er zijn; alles wat er staat, móet er staan. Er is niets te veel: Als je zoiets ziet, belééf je schoonheid. Je neemt waar, alsof je de binnenkant van de dingen voelt en even hun samenhang in het geheel van onze wereld, onze kosmos, zelf ervaart. Je voelt de harmonie, de volkomenheid van het ogenblik.

Uitgepuurde beleving

Als ik, tegenover Marieke zittend, naar

woorden zoek en probeer te vertellen waarom haar boekje me zo boeit, knikt ze: 'Ja, zo is dat voor mij: in het kleine zit de totaliteit van het leven. Ik probeer de dingen waar te nemen in hun wézen. Het is een grote uitdaging om in de korte vorm van de haiku de beleving weer te geven die een pure observatie in mij te weegbrengt. De uiterst strakke vorm van de haiku ligt mij. Al het niet noodzakelijke moet weg. Je houdt puurheid over. Zelf voel ik dan dat de wereld geladen is met de grootheid van God. Dat spat er gewoon vanaf. Als je ontdekt hebt, dat je zó naar de werkelijkheid kunt kijken, dan kun je niet meer terug naar wat daarvóór ligt.'

Op eigen wijs

'Boeddhisten willen in hun haiku strikt observerend te werk gaan. Maar ik maak haiku op mijn manier. Tenslotte ben ik geen boeddhist, maar een westerling en gedrenkt in de christelijke traditie. Ik probeer de werkelijkheid met schroom, met eerbied te benaderen. Ja, die terughoudendheid hoort er in haiku wezenlijk bij. Je moet jezelf niet opdringen aan de dingen. Het gaat erom dat je zó openstaat voor wat je waarneemt dat je de werkelijkheid zo intens mogelijk kunt laten spreken.'

Zo, of anders

'Ik máák ook geen haiku, ze kómen. Ik vind geen haiku, haiku vinden mij. Mooi vind ik ook dat een haiku nooit dwingend is. Kijk, in de eerste schreef ik over de merel die haar jong aan het voeren is. Die foto erbij is mooi, hè? De moeder heeft een rode bes in haar bek. Het jong spert zijn bekje open zo ver hij kan: een en al gretigheid. Voor mij is dat een beeld dat aan opvoeden doet denken. Onverzadigbaar wil je als moeder zijn in het aanrei-

ken van alles wat je kind helpt groeien. Maar je kunt er ook in lezen dat het jong onverzadigbaar is in zijn honger naar levenskracht. De lezer hoeft het niet op te vatten op mijn manier. In sommige teksten is het gelukt om puur de beleving van de waarneming zelf te geven, zoals in de tekst bij de foto van een reiger, samen met zijn spiegelbeeld in het water. De tekst daarbij is: *op kalme wieken / vliegt de reiger weg samen / met zijn spiegelbeeld*. Of deze: *altijd kijken ze / mee met de zonnestrallen / de zonnebloemen*. Maar er zijn er ook waarin ik me niet beperk tot zuiver, onbevooroordeeld waarnemen. Toen ik schreef: *ach campanula / jouw beker vloeit over van / een lyrisch lichtblauw*, speelde voor mij ook de tekst van psalm 23 mee; die prachtige uitspraak 'mijn beker vloeit over'. En toen ik in Stonehenge was en er maar steeds een kraai bleef krassen, schreef ik: *die narrige kraai / zit al eeuwen te schelden / boven op Stonehenge*. Ja, in zulke teksten ben ik zelf veel meer aanwezig met mijn gevoel, mijn reactie op de waarneming.'

Vogelvrij is voor mij een bundeltje schoonheid, in tekst én foto. Voor veel mensen zal het ook toegankelijk zijn. Wie in zijn tuin genietend kan stilstaan bij één dauwdruppel in het hart van een blad van de vrouwenmantel, heeft genoeg in huis om deze teksten te proeven.

Marieke van Baest *Vogelvrij*
Uitgeverij Ademtucht
Professor Gimbrèrelaan 142,
5037, EN Tilburg, (013) 467 56 05
€ 10,00 + verzendkosten.

